

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Pompa Exequiarum Catholici Hispaniarum regis Ferdonandi Aui Materni Illustrissimi Hispaniaru Regis Caroli, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae. &c

Geldenhauer, Gerhard

[Straßburg], [1516]

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-270892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-270892)

Otētissimus Hispaniarū rex Carolus, ubi de morte
Aui sui materni Catholici (id cognois, subacta Gra
nata, a Pōtifice Max. meruit) Hispaniarū regis, cer
tior fact⁹ est, ut toti orbi testatissimū redderet, quo
amore auū dilexisset, iussit ingenti impensa, curiosa diligentia,
magnifico apparatu, exequiarū pompam parari Bruxellę, cele
bratissimo Brabantiaē oppido. Via .n. qua itur a ducali palatio,
in templum usq; diuo Michaeli sacrum (sanctę Gudule uulgo di
citur) utrinq; palis septa erat in terrā defixis, q̄ quatuor fere pedū
altitudine extabāt, super palos tigna fixa, ut aditare ac incubere,
spectans populus cōmode posset, & ne a populo q̄ oppido ex ip
so, atq; ex p̄ximis pagis oppidisq; uisēdi cupidine cōfluxerat, cō
primerēt hi, q̄ funeralia celebraturi erāt. Ipla uia straminib⁹ stra
ta, quo lutū uestibus in terrā defluētibus minus officeret. Tem
plū uero ita ornatū, ut significari utcūq; possit, explicari autē mi
nime. Ab ea em̄ parte qua orientē solem spectat, in occiduā usq;
partem, inter columnas opertum erat superne holosericis nigri
coloris, q̄bus adfixus erat pānus laneus eiusdē coloris, ita propē
dens, ut ipsū ferme templi pauimentū contingeret. Tigna super
hec colūnis affixa erāt inumeris cādelabris cereisq; ornata, affixa
& defuncti regis insignia, magna impensa, nec minori depicta
igenio. Ante chorū (ita dicūt) ara erecta, ad quā aliquot gradib⁹
ascēdebat, & a dextris & sinistris arę, loca paululū eminētiora,
decreta primi nois sacerdotib⁹, abbatibus, episcopis. Nihil erat,
ne altare q̄dem ullum, quod nō opertū esset nigri coloris pāno
Ara ipsa incredili ornatu fulgebat. Nā undiq; textili auro tecta, ui
sentiū & oculos & mētes caligare cogebat. In arā aurea diuorū
imagines, cruces, cādelabra aurea & argētea ex principali sacello
illata. Stupebāt uidentes, & uidere gestiebāt, nec uidendo satia
ri poterant. In templi meditullio mirifici operis turtis erecta, alij
sacellū uocabant, forte rogos dici poterit, altitudine septuaginta
pedū, ordinibus distincta nouē, ita ut inferior ordo, siue gradus
esset latissimus, reliqui cōtractiores, usq; dum in summitatē ue
nias. Sacellum autē hoc, textili auro undiq; ornatū, nouē coro
narū radiatarū speciem p̄ferebat. Candelabra nanq; ordinibus
affixa cereisq; impositi, radiorū similitudinē aptissime expresse
rāt. Sub sacello locus relict⁹, ubi feretrū loculūq; defuncti regis,
holosericis magnifice opertus, uisēbant. Et hec pars ceratis tedīs

in cancellorū formā clausa erat. A sacelli laterib⁹ sub sellia erecta,
in qbus equestris ordinis primores sederēt. Hęc de uia templo q³
paucis indicasse sat sit, reliqua lector animo cōprehendat necel-
sum est, uerbis enim exprimi non posse, crediderim.

Anno a natali saluatoris nostri dei Iesu Christi supra millesimū
quingētesimū decimo sexto, pridie idus Martias inter tertiā &
quartā horas pomeridianas. Magistri cōuberniorū & opificū
ciuitatis Bruxellanae, in foro cōuenerūt, ferentes quiq; ceratā fa-
cem, hinc decēti ordine, ducale palatiū adiere. inde ordine quo
uenerāt, extra palos & tigna, qbus uiam septā diximus, cōsiste-
bant, funebre pompā expectātes, ita discreti locis, ut a palatio uf-
q; ad templū utrinq; ciues starent supra mille fere ducēti, flāman-
tes faces tenētes. Cōuenere eodē tempore, in diui Michaelis edē,
pueri scholastici, prādicatores, carmelitā, minores, sacerdotes,
canonici, & sacellani, & prudētissimus utriusq; iuris doctor Ioā-
nes Vemeldingi⁹, eiusdē templi decanus dignissim⁹. Hi ordinē,
quē diximus, palatiū adeuntes, tandē pcedentibus antambulo-
nibus duobus aulicis, quo uenerāt ordine, crucib⁹ opertis, fune-
brem pcessere pompā. Hos sequebant^r cerimoniarū magistri
un⁹ & alter, tū un⁹ pcuratorū Aule ducalis quē sacerdotes sacel-
lani principis, hi q dicunt^r secūdi ordinis, deīde cātores, sacellani
primi ordinis, canonici frigidomōtani, suo q³ ordine discreti.
His pximi erant abbates, numero (si recte memini) uiginti tres,
quorū tredecim pōtificio ornatu, reliqui pprio procedebāt, cui⁹
q; pastoralis baculus pfereba^r, & quēq; sacerdos (quē uulgus gal-
lorū, capellanū uocat) ornatus cappa (ita dicunt) holoserica, sub-
sequebatur. Hic erat spectabilis ac uenerandus abbatū ordo.

Tum episcopi uno ordine tres pcessere, quos sacerdotes totidē,
holosericis textiliq; auro uestiti pcedebāt, pastores ferentes
baculos, sequebant^r & cubicularij defluentēs in terrā uestes leuā-
tes. Hos sequebatur maiestate grauitateq; eximia episcopus qui-
dā Hispanus, quē & sacerdos pastorale baculū gestans pcedebat,
& honesta admodum familia sequebatur.

Deinde uenere pauperes uiri ducēti, lugubrib⁹ & uestibus & ca-
pitij induti, quilibet tedā ceratā flāmantē gestās, cui adfixa erāt
defuncti regis insignia. Inter pauperes, qui intra uiae septā ibant,
pgressa est ornatu lugubri (ut omēs) principis familia, quē mino-
ribus officijs fungit. Tū primores ciuiū, magistratūq; Bruxel-

lenfis, magistratus senatoresq; aliorū oppidorū, ditionis principi, ad hāc funebre pompā euocati. Hos sequebantē prudentissimi grauiissimiq; Brabantię senatores, subsequēte Cācellario dignissimo. Tū questores erarij, primus receptor, questor primus (magnum thelaurariū dicimus) secretarij, cōsiliarij. Nullus erat toto ordine, qui nō lugubri ornatu amictus esset. His uisēdo ordine, mira grauitate, silentioq; pcedentibus, processere uiatores duo, qbus proximi erāt nobiles pueri principis nudis capitibus incedentes, quos eorū pceptor & institutor solus sequebat. Tum processere ordine uiri nobiles eq̄stris ordinis de familia principis, & alij eiusdē ordinis uiri innumeri, q stipendia faciunt sub principe, ex omni principis ditione euocati.

Post hos uenere tres principalis aulae pcuratores (magistros domus appellāt) Deinde caduceatores siue feciales (Heraldi dicuntur) tres, qsq; lauri ramū gestans. Quos sequebat triūphalis currus, opis pulcherrimi, inauratus undiq; in quo sella erat aurea seffore uacua. Currui affixa erāt exuuiā hostiū, arma scilicet ac signa militaria (uexilla dicimus) ab hostibus capta. Ante sellā auream trophēū erectū, iuxta quod miles armatus, indicās bello iustoq; Marte, defunctū regem subiugasse regna, quorū insignia in curru triūphali uisebant. in currus lateribus effigiati genij nudi, inuentioe & arte mirifica Ioannis Malbodij pictoris clarissimi, ac nostri seculi Apellis. Is q̄quid in uexillis, curru, armis, insignib; militaribus signis erat artis pulchritudinisue, iuenerat, adhortante & subinde iuuante eū, unico patrono meo Philippo Burgundo maris Præfecto, qui hac in re (ut in omni) ingenio supra humanū est. Currū tā magnifice adornatū trahebat quatuor equi candoris eximij phalerati ornatiq; holosericis, auro & argento. Aurigæ eqs insidebāt quatuor, armati, lauros gestantes, in more Romanorū triumphantiū, ut uidere est in uetustatis monumentis. Post currū a nobilibus uiris, ordine portabant gladius capulo eleuato, ut rex indicaret mortuus, cuius is gladius fuerat, galea, clypeus. Tum uenere equi duo, unus sine seffore, instratundiq; sericis in terrā defluētibus, ornatis defuncti regis insignibus, quem quatuor equēstris ordinis primores ducebant. Alter non minori ornatu ferebat in sella coronam regiam radiatam, gemmis adornatā, quā etiam primi ordinis nobiles ducebāt & comitabant. Deinde uidere erāt caduceatores duodecim, gestā

tes lauri ramos, pulchro ordine, & uestibus sericis in huiusmodi
pomparū usū factis, ornatos, q̄s caduceatorū p̄fectus (quem Gal
lica lingua Heraldorum regem uocant) solus sequebatur.
Tū uenit generosissim⁹ ac potētissimus princeps Carolus Austri
us, unica secundū diuos, Christianorū oim spes & ornamentū,
in quē respiciūt oculi uniuersi orbis, humili iumēto isidens, tristi
ornatu, pulla. s. ueste, & capitiō indutus, ita ut generosissima &
decora grauitatisq; plena illa facies, uideri nō posset a spectatori
bus. Tam tristis principis ornatus multos lachrymari cogebat.
Custodes corporis principē suū utrinq; comitabāt ueste lugubri.
Post principē pullati insidebāt mulis, legati & oratores Pontifi
cis Max. Leonis decimi. Diui Maximiliani impatoris semp Au
gusti, Christianissimi Francorū regis Frāncisci primi, defuncti re
gis Catholici, Henrici octauī Anglorū regis inuictissimi.
Deinde seq̄bant uiri principes, eq̄tes ordinis aurei uelleris, orna
ti sup pullā uestē torque aureo ordinis sui mulis insidētes, maie
statiq; pleni. Subseq̄bant mulis isidentes, primores equestris or
dinis, inter q̄s erāt, comites, principes, marchioēs, duces, quorū
noīa in libellis uernacula lingua, hac de re editis, cōtinent. Om
nib⁹ templū ingressis, & q̄busq; suis locis residētib⁹, uigiliae de
functorū, christiano more, dictæ sunt, in salutē animæ defuncti
regis, q̄bus pactis, princeps & sui in palatiū rediere, flāmantib⁹
ceratis facibus, eo quo uenerāt ordine, præter religiosos, canoni
cos, abbates, episcopos, currū triūphalem, & eq̄s regios. Vexilla
uero reliquaq; militaria signa, quē in curru triūphali steterāt, e sa
cello, qd̄ supra regis defuncti loculū extractū erat, propendebāt.
Postridie huius diei, a q̄nta hora usq; in undecimā, ab innumeris
sacerdotibus christianū sacrificiū deo, opr. Max. oblatū, pro aīa
defuncti regis. Ad nonā autē horā clerus Bruxellensis, sacellani
principis utriusq; ordinis, abbates, episcopi, q̄sq; suo ornatu &
instrumēto instructus, operiebant in templo principē. Interea a
duobus episcopis duę missæ cātate. Tū rediferis ad tigna (ut pridie)
stantibus, ceratisq; facibus flammantibus, princeps a ducali
palatio hoc ferme ordine progressus est.
Principio (ut pridie) uenere ante ambulones duo, deinde primo
res ciuū senatusq; Bruxellensis, Senatus Brabantiae, quē Cācella
rius comitabāt, Primores oppidorū principis, ad hāc exequiarū
pompā euocati, Familia principis, quā utrinq; pauperes ducēti co

mitabāt, flāmātes tēdas ceratas gestātes. Tū apparitores (nescio an uiatores rectius dixerim) tres, deinde p̄fecti erarij, receptores, questores, primus receptor, primus questor, secretarij, cōsiliarij. Post hos p̄cessere uiatores duo, tū sequebant nobileū liberi, qui aulicā militariēq; disciplinā docent sub principe, quos eorū magister sequebat. Deinde p̄cessere decenti ordine, equestris ordinis uiri de familia principis, & alij eiusdē ordinis ex omni principis ditone conuocati.

His proximi erāt caduceatores nouē, ornatu insignibusq; suis induti, lauros gestantes (ut caduceatores oēs) post quos duodecim signa militaria a uiris equestris ordinis portabant. Quodq; militare signū sequebat equus regius sine sessore instratus, dependētib; in terrā lericis, insignibusq; regijs, miri operis, quē duo equestris ordinis nobiles ducebāt. Rurilabant uexilla, fulgebant equi ornati phaleratq; more regio. Nec ideo luctus minuebatur, sed augebatur magis, & tristissima humani generis cōmiseratio uisentib; suboriebāt. Hunc ordinē sequebant caduceatores duo, tū uiri nobiles duo, quorū unus clypeum, alter galeam gestabat deinde alij duo nobiles uiri, quorū unus uestem militariē, alter gladiū defuncti regis ferebat. Portabat & torques ordinis aurei uelleris defuncti regis. Deinde portabat ab equestris ordinis uiro uexillū maiusculū, quod sequebant p̄curatores aulae principis, tū caduceatores duo, post quos caduceatores tres, tū principē p̄cedebat caduceatorū p̄fectus, insigni ornatu redimitus. Processit deinde (ut pridie) generosissimus totius orbis princeps Hispaniarū rex Carolus mōestitiē plenus, lugubri ornatu, humili iumēto in sidēs, quē custodes corporis utrinq; studiosissime comitabant. Deinde uenere legati & oratores, quorū meminimus. Equites ordinis aurei uelleris, inter quos erat Ioannes Siluius iustitiē prudētiēq; armariū, primus Burgūdiōnū Cancellarius. Postremo equestris ordinis primores (ut pridie) ubi hoc ordine in templū uentū, incepra a cātoribus missa pro anima defuncti regis, episcopo primū noīs rem diuinā faciēte, incredibilis erat templi fulgor, ob flāmantes tēdas, cereosq; ardentē. Explicari nō poterit, quis ibi ordo offerentiū eqs & uexilla, quō tristissimus princeps aram adierit, & regiam oblationē pro aui sui materni anima dederit, quā elegans funebris oratio habita, fidem excedūt, quā p̄ caduceatores, & quā pulchro ordine gesta sunt, ut uexilla a caduceatorib;

in facellū sublata quod supra loculū extructū iam sepe diximus.
Peracto tandē sacrificio, uexillū maiusculū adhuc erectum tene-
bat is qui portauerat, tū a caduceatore cōclamatū ter lingua gal-
lica, Ferdonādus Catholicus Hispaniarū rex mortuus est, uexil-
loq; in terrā detecto, omnibus prostratis acclamatū, uiuat His-
paniarū Rex Carolus, tū eleuato uexillo traditoq; principi gla-
dio ac torque ordinis aurei uelleris, cerimonijs incredibilibus
que in libellis uernacula lingua æditis habent, redijt princeps a
templo in palatiū, ordine q̄ uenerat, nisi quod pauperes tedis in
tēplo relictis, insignia regia, q̄ tedis detraxerāt, in palatiū retulere.
Præcedebāt autē principē taciti tubicines sex, & pueri nobiles ca-
pitib; rectis. Illustrissimus uero rex Carolus, deposito pallio ca-
pitioq; lugubri, torque ordinis uelleris aurei ornatus, faciē illam
grauitatis plenam, populo spectandā prebuit.
Postea q̄ pransū est, pauperibus uiritim pecunia distributa. No-
uissime omēs, prospera læta ac foelitia, Hispaniarū Regi Carolo
ominabant. Hæc fere est exequiarū pompa, summam per me
significata, sicubi i ordine numeroe errauerim, si quid memo-
racū dignū omiserim, ignoscat queso candidus lector & uolun-
tatē meam laudet, quia in magnis & uoluisse sat est. Eiusmodi
res est, quæ ob barbara uocabula, & longū ordinē, uix latine
scribi possit. Quare etiam nobilium principūq; uirorū no-
mina tacere malui q̄ duriuscule p̄ferre. Aulim uero per
sanctæ iurare, me nihil rei gestæ addidisse, sed multa
silentio preterijisse, ne incredulis lectoribus
speciosa uideret referre mendata.

